

s.nr. 2016/20415

7. februar 2018

Registreringsrapport

Uten funn av automatisk fredete/nyere tids kulturminner. Det er fra før kjent ett automatisk fredet kulturminne innenfor planområdet.

Omkjøringsvei Jessheim sørøst

Ullensaker kommune

Christine Boon

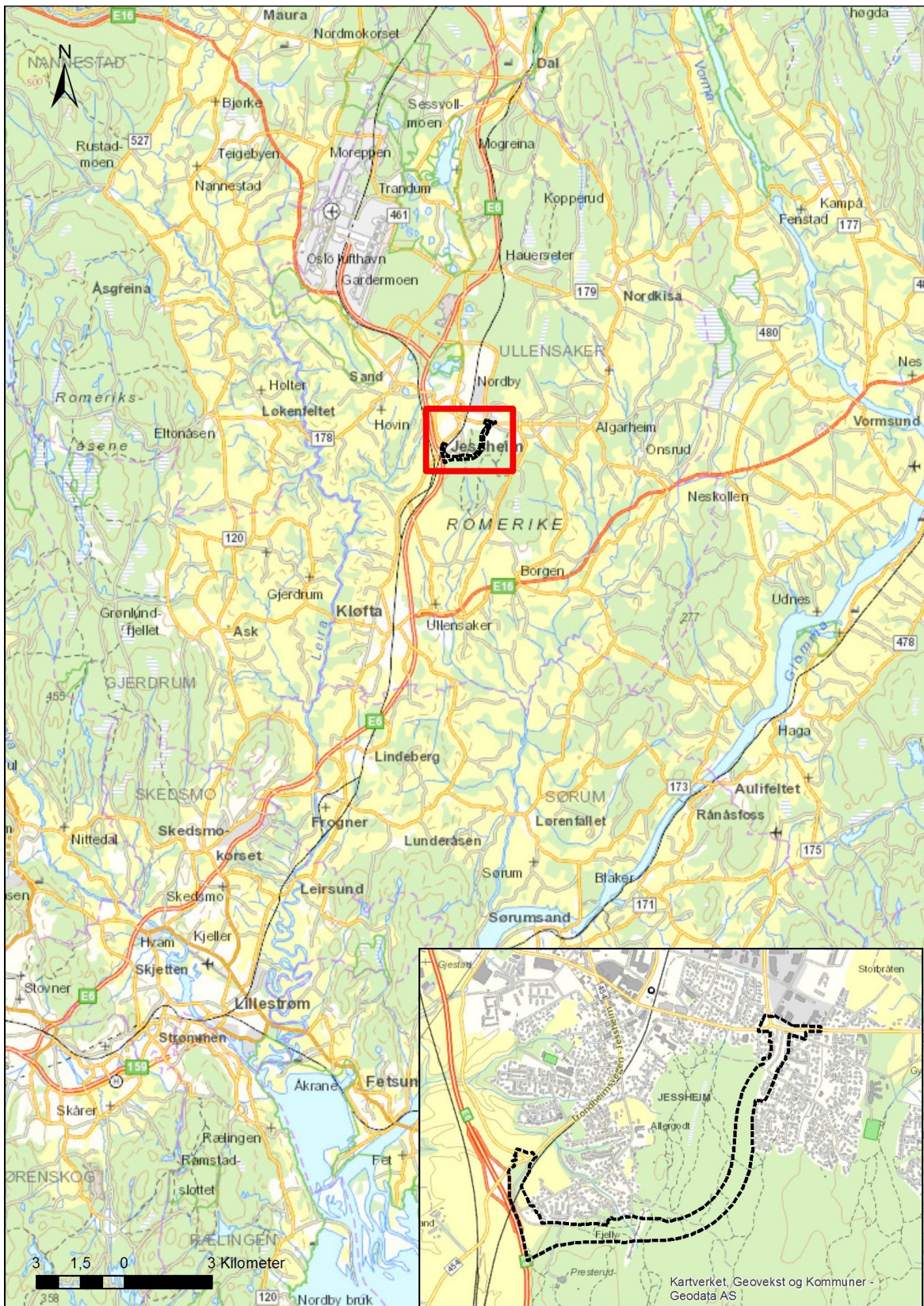
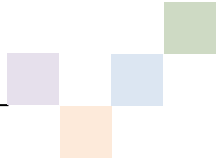
Arkeologisk feltenhet, Akershus fylkeskommune

SAKSNR OG NAVN		2016/20415 OMKJØRINGSVEI JESSHEIM SØRØST			
KOMMUNE		ULLENSAKER			
GÅRDSNR. OG NAVN		BRUKSNR. OG NAVN			
131 LANGELAND		1 LANGELAND MFL.			
117 GYSTAD		6 SKOGSTAD MFL			
135 GJESTAD		587, 715, 717			
ØKONOMISK SAMMENDRAG	UNDERSØKELSEN ER UTFØRT AV		DATO/ PERIODE	TYPE ARBEID	TIMER
	CHRISTINE BOON		7., 18.4.2017	FORARBEID	3
	CHRISTINE BOON		19., 21., 24., 25.4.2017	REGISTRERING	26
	CHRISTINE BOON		21.4.2017, 31.1., 7.2.2018	ETTERARBEID	9,5
	SUM				38,5
	FUNN			ASKELOADEN IDNR.	
	X	INGEN FUNN			
		FUNN AV AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER			
		FUNN AV IKKE AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER			
		UTVIDET REGISTRERING – UTGRAVD			
	NATURVITENSKAPELIGE PRØVER				ANTALL

Innholdsfortegnelse

INNLEDNING	5
Områdebeskrivelse	5
Automatisk fredete kulturminner i nærheten av planområdet	6
Steds- og gårdsnavn	6
Gårdsnavnsbeskrivelse	7
Gjenstandsfunn	8
Tidligere funn i planområdet	9
METODE	10
Overflateregistrering	10
Maskinell sjakting	10
UNDERSØKELSEN	10
KONKLUSJON	12

Kart 1: Kart som viser registreringsområdets plassering på Romerike.

Innledning

Bakgrunn for registrering av automatisk fredete kulturminner er regulering til omkjøringsvei på gbnr. 131/1 m.fl. i Ullensaker kommune. Registreringen oppfyller undersøkelsesplikten i henhold til kulturminneloven § 9. Utgiftene til registreringen dekkes av tiltakshaver jf. kml § 10. Registreringen ble gjennomført av Christine Boon i perioden 19.-25.4.2017

Den vestlige delen av planområdet på gbnr 131/2 og 131/152 overlapper med en annen reguleringsplan (delfelt B8, Jessheim sørøst). Det er tidligere registrert innenfor dette området (se kart 2 og 3), og i den forbindelse ble det påvist et kokegropfelt, ID226246, som er automatisk fredet.

Områdebeskrivelse

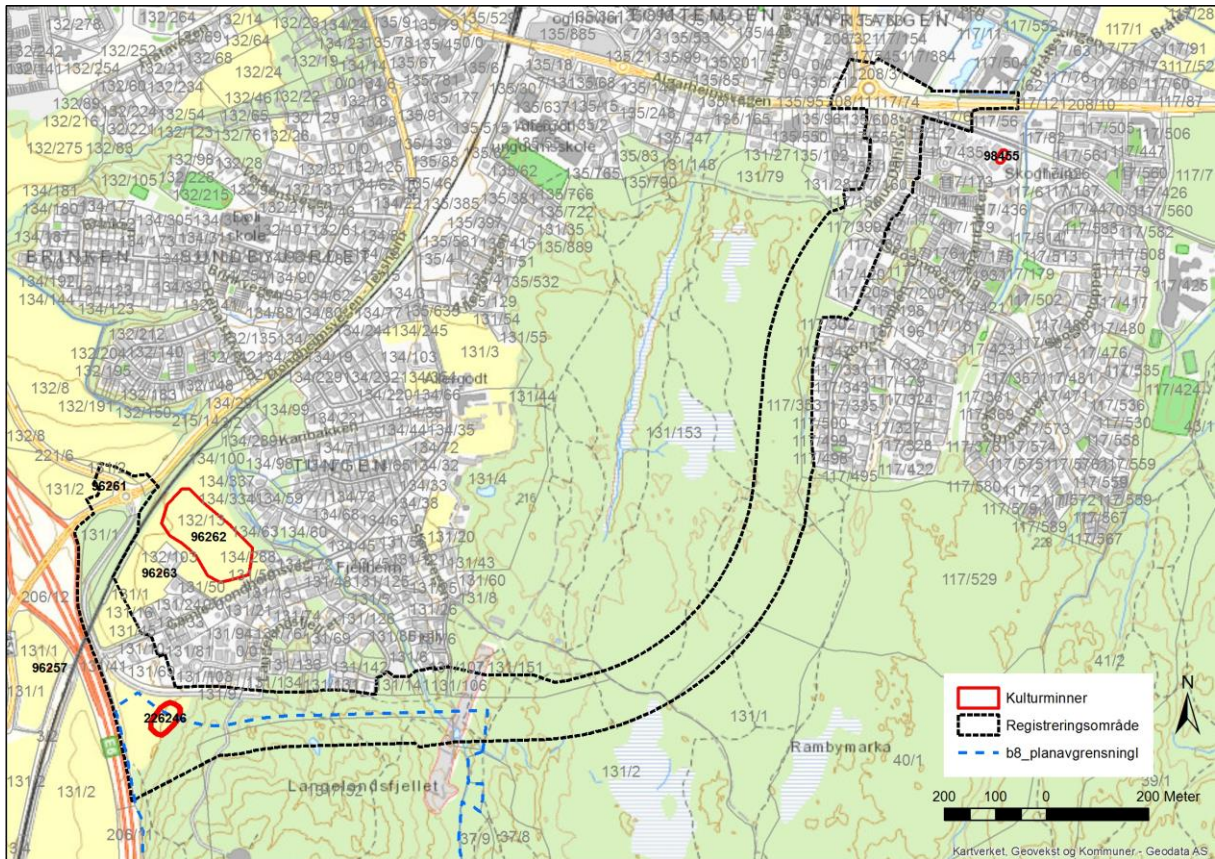
Berørte gårder:

Gnr./navn	Bnr./navn
131 Langeland	1 Langeland nordre, 2 Langeland nordre og søndre, 106, 107, 141, 142, 151, 152, 153
117 Gystad	6 Skogheim, 11 Gystad, 56 Tomta, 74 Berget, 154, 159, 160, 161, 162, 164, 167, 173, 177, 179, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 384, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 406, 420, 421, 426, 529
135 Gjestad	587, 715, 717
208	10, 11

Planområdet omfatter et lite stykke dyrket mark på gbnr. 131/1, lengst vest mot E6 og mot toglinja i nord. Her heller deler av åkeren forholdsvis bratt mot vest. Størstedelen av planområdet består av skog i kupert terreng med enkelte flater. På noen av flatene er det svært fuktig og myrlendt. Lengst i nord mot Algarheimsvegen er det bebyggelse innenfor planområdet.

Foto 1: Dyrket mark på gbnr. 131/1 som ble sjaktet, sett mot nord.

Kart 2: Plangrense med overlappende plangrense (markert med blått) fra en annen reguleringsplan.

Automatisk fredete kulturminner i nærheten av planområdet

Det er registrert en rekke kulturminner i nærheten av planområdet, mye av dette er funnsteder med slagg, kullflekker, skjørbrønt stein og flint funnet spredt i åker (ID96262).

Askeladdens idnr.	Funntype	Datering	Gårdsnr./-navn	Avstand til planen
96257	Funnsted (slagg og jern)	Uviss tid	131/1	90 m V
96262	Funnsted	Uviss tid	132/13	50 m Ø
96263	Funnsted (fragment av bryne)	Uviss tid	131/1	85 NØ
98455	Bosetnings-aktivitetsområde	Etterreformatorisk	117/435	70 m ØSØ

Steds- og gårdsnavn

Gårdsnavnene i et område kan i mange tilfeller fortelle oss mye om bosetningshistorien. Enkelte navn kan knyttes opp til bestemte tidsrom. Andre ganger kan de fortelle om

karakteristiske naturtrekk som i dag er tapt, eller gi informasjon om aktivitet som har vært knyttet til området eller gården.

Grunnlaget for den tradisjonelle gårdsnavnskronologien er opplysninger innsamlet og systematisert av Oluf Rygh (1898a-b)¹. Ryghs opplysninger om stedsnavnene og de eldste skriftlige navnbeleggene gir sammen med kjente kulturminner, oldsaksfunn og topografi et utgangspunkt for videre diskusjon av bebyggelsens alder.

Gårdsnavnsbeskrivelse

Langeland er et sammensatt navn hvor det andre leddet *-land* betyr mark, åker. Gårder med *-land* i andre ledd var ofte ryddet i jernalderen. Gården blir første gang nevnt i skriftlige kilder i «Biskop Eysteins jordebok» (Rødebok) fra 1398.

Gystad er et sammensatt navn hvor det første leddet kan komme fra kvinnenavnet Gyða eller fra et elvenavn *Gya* og det andre leddet er *staðir* (stad). Gårder med *staðir* endelse ble ofte ryddet en gang mellom 400-1000 e.Kr. Gården ble første gang nevnt i skriftlige kilder i «Biskop Eysteins jordebok» (Rødebok, RB) fra 1398.

Gjestad er likeledes Gystad et gårdsnavn med andreleddet *staðir*. Første leddet kan komme fra mannsnavnet Geitir eller Geiti.

Utdrag fra Rygh:

b.2, s.322

131. Langeland. Udt. *la`nglan*. — Langeland (nordre) ">RB.
241. 437. Laglang (!) 1520. Langelandh NRJ. I 12. Lannglandt
St. 92. Langlandt 1578. Tangland (!) 1594.1/1. Langeland 1666.
1723.

Langeland, almindeligt Navn paa Vestlandet, sjeldent paa Østlandet og nordenfjelds; sigter vel til langstrakt Jordvei.

b.2, s.320

117. Gystad. Udt. *jý`ssta*. — i Gystadhom RB. 427. 434. i
Gystadum RB. 438. Gystad 1666. 1723.1/4.

Kunde tænkes til 1ste Led enten at have Kvindenavnet Gyða (Gyðu-
staðir) eller et Elvenavn Gya, som maa ligge til Grund f. Ex. for Gaard-
og Sognavnet Gyland i Bakke og for flere med Gy- begyndende Gaard-
navne i Heskestad og Helleland. I første Tilfælde maatte allerede i RB. fore-
ligge en temmelig stærkt afslidt Form; der kunde ogsaa indvendes mod denne
Forklaring, at Gyðu- nu maatte være blevet til Gjø-, ikke til Gy-; men dette
er neppe saa sikkert, som jeg har antaget Bd. I S. 325. Samme Navn er
formodentlig Jystad i Børseskognen, i ældre Tid skr. Gy-.

¹ Rygh, O. 1898: *Norske Gaardnavne*. Andet bind. Gaardnavne i Akershus amt. Oplysninger samlede til brug ved matrikelens revisjon. Efter offentlig foranstaltning. W.C. Fabritius & sønners bogtrykkeri. Kristiania.
Ryghs verk er i dag søkbart på internett: http://www.dokpro.uio.no/rygh_ng/rygh_felt.html

b.2, s.322

135. Gjestad. Udt. *jé`sstá*. — Geitastaðr (Nom.) [DN. II 74. 1307](#) i Geitastadhom (øvre) RB. 426. Getestad NRJ. I 12. Giestad 1557. Gydstadt St. 91 b. Gidstadt St. 92. Giestadt 1594.1/1. Giestad 1666. 1723.

Geitastaðir efter de gamle Skriffformer. Der er et gammelt Mandsnavn Geitir, som dog nu alene kjendes fra Island og heller ikke der var meget brugt. Nærværende Navn synes at forudsætte en anden Form, Geiti, hvoraf ogsaa Gjeitstad i Faaberg og Gjeitestad i Fyresdal vel maa forklares. Jfr. det danske, i latinsk Form kjendte Geto (O. Nielsen S. 30). Flere andre Gaardnavne synes at kunne forklares dels af Geiti, dels af Geitir.

Gjenstandsfunn

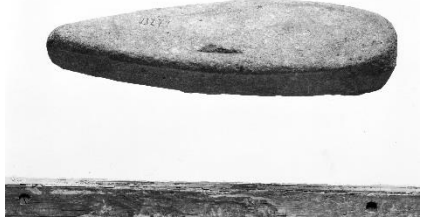
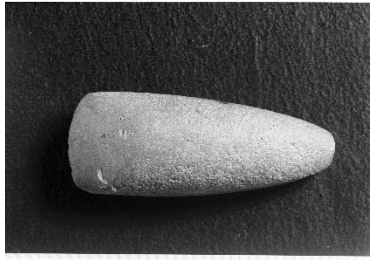
Fra gården Langeland er det innlevert Kulturhistorisk museum en skafthulløks fra yngre steinalder og et bryne fra uviss tid.

Fra gården Gystad gnr. 117 er det en rekke gjenstandsfunn fra yngre jernalder, som hovedsakelig stammer fra en gravhaug som ble gravd ut på 1800-tallet. Hvor denne haugen skal ha vært, er noe uklart. Gjenstandene består av bl.a. bisset, sverd, skjoldbuler, piler, kniver, spenner og div. redskaper. Disse gjenstandene har C.nr. 15934-15957 i Universitetenes gjenstandsdatabase Unimus². Det er også funnet en skafthulløks fra yngre steinalder, C.nr. 10230.

Likeledes er det funnet flere gjenstander på Gjestad, blant annet en trinnøks fra eldre steinalder, skafthulløkser og en flintdolk fra yngre steinalder og løsfunn fra middelalder.

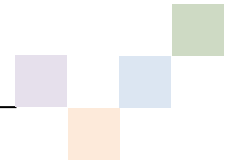
C.nr.	Beskrivelse	Bilde
15015	Det bagerste Stykke af en stor Stenøxe med Skafthul, som efter den bevarede Dels Form maa antages at have lignet NO. 28. Stykket er maaske gaaet itu ved Boringen, da Hullet ikke er udboret til jevn Vidde. F. paa Langeland i Hovin Sogn, Ullensaker Pgd., Akershus Amt; Gave fra Christian Stub.	
37995	Fragment av slitt bryne. Største mål 9,8 x 3,4 cm., tykkelse fallende fra 1,6 til 0,6 cm. Overflatefunn fra registreringene for kulturminneprosjekt Gardermoen. Uviss tid.	
10230	Stenøxe med Skafthul, 9.5 cm. lang, Form som NO. 32, men mere afrundet i Banen og Kanterne. Delvis sleben, mest paa Over- og Underfladen (ikke ved Eggen). F. paa Gystad i Ullensaker	
15934-15957	Funn fra en gravhaug gravd ut på 1800-tallet på Gystad.	

² <http://www.unimus.no/arkeologi/forskning/index.php>

13279	Stenøxe, bestemt til at forsynes med Skafthul, hvis Boring imidlertid ikke engang er paabegyndt . Er af usædvanlig Størrelse (29,7 cm. Længde); Overfladen forvitret. F. 1886 paa Gjestad i Hovin Sogn, Ullensaker Pgd., Akershus Amt.	
13779	a) En liden baandformet Ring af Fingerrings Størrelse, af et Slags Broncemetal, med 5 tætte og dybe Rifler langsefter, afskaaret i begge Ender. Sees at have været fastloddet paa en Gjenstand af cylindrisk Form. Bladets Bredde 0.6 mm. b) Et ganske lidet Stykke af en Sværdopsko af Bronze fra Middelalderen af den sædvanlige gennembrudte Form med Linje- Ornamente Gn. 135 F. paa Gjestad nær Trogstad Station i Ullensaker, efter sigende i en Haug ved Gruskjøring. (Den nederste Knop af samme Opsko udkom senere og er lagt til samme No.) (Hovin 5.)	
23228	Forvitret ganske liten skafthulløks av stein av typen Gjessing: Rog. sta., fig.144. Slipningen delvis bevart omkring eggen. Lengde 9,8 cm, største bredde 8,8 cm. F. nær Jesseim st., Nannestad, Akh. Innsendt fra Drammens museum ved konservator Bjørn Hougen.	
27061	Øvre del av flintdolk, nærmest av typen H. Gjessing: Rogalands Stenalder fig. 204, uten utpreget skaftparti. Bladet er avbrutt ca. 3,5 cm nedenfor roten. Stykket er laget av grålig flint og er et meget kraftig eksemplar. Skaftet er bredest ved skaftenden og smalner av mot bladet. Lengde 12 cm. Skaftenden har slit etter å ha vært brukt som ildflint. Funnet i hagen på Nygård (gnr. 135, bnr. 15) i Gjestad, Hovin s. Ullens- aker pgd. Akershus på en stor stein under et jordlag. Deponert av Romeriksmuseet.	
33210	Buttnakket, prikkhugget trinnøks av brun bergart, fint slipt, særlig på eggpartiet, nærmest som H. Gjessing: Rogalands Stenalder, fig. 71. Lengde 13,4 cm, br. 5,3 cm. Funnet ca. 1942 av Kåre Syltevik, Jessheim, i grunn jord på tomten til nåværende ALLEGOT UNGDOMSSKOLE (Jessheim gymnas), HOVIN s., ULLENSAKER pgd., AKERSHUS.	

Tidligere funn i planområdet

Det er fra før av, i forbindelse med regulering av område B8, påvist en kokegroplokalitet, ID 226246, innenfor planområdet (se kart 3). Lokaliteten ligger i et lite område med dyrket mark

øst for E6, sør for Langelandsfjellet og vest for skogen på gbnr. 131/2. Kokegroprokaliteten består av 8 kokegroper (Fjærestad 2017³).

Ved rundkjøringen ved E6, lengst nord i planområdet, er det tidligere gjort funn av skjørbrent stein, ID96261, i et lite område. Dette funnstedet har uavklart vernestatus, men sannsynligvis er dette området ødelagt av bygging av rundkjøring i ettertid (se kart 3).

Metode

Overflateregistrering

I skog og utmark blir området befart til fots og gjennomgått systematisk visuelt for å se etter synlige kulturminner som gravhauger/røyser, steinstrenger, kullgroper, tjæremiler, tufter, hulveier mfl. Kulturminnene vil fortegne seg som fordypninger, forhøyninger eller som steinansamlinger der størrelse, beliggenhet og form kan gi informasjon om den aktiviteten som har vært i området. Undergrunnen blir sondert ved hjelp av jordbor, en ca. 1 meter lang metallstang der det er frest ut et spor som gjør det mulig å ta ut en profil av undergrunnen. Overflatebefaringen gir også grunnlag for planlegging av ev. videre undersøkelser. Områdets topografi, undergrunn og plassering i forhold til kjente funn i nærområdet vurderes. Aktuelle lokaliseringsfaktorer varierer etter landskapsutnyttelse og erverv til forskjellige tider, og landskapet kan ha forandret seg mye frem til i dag.

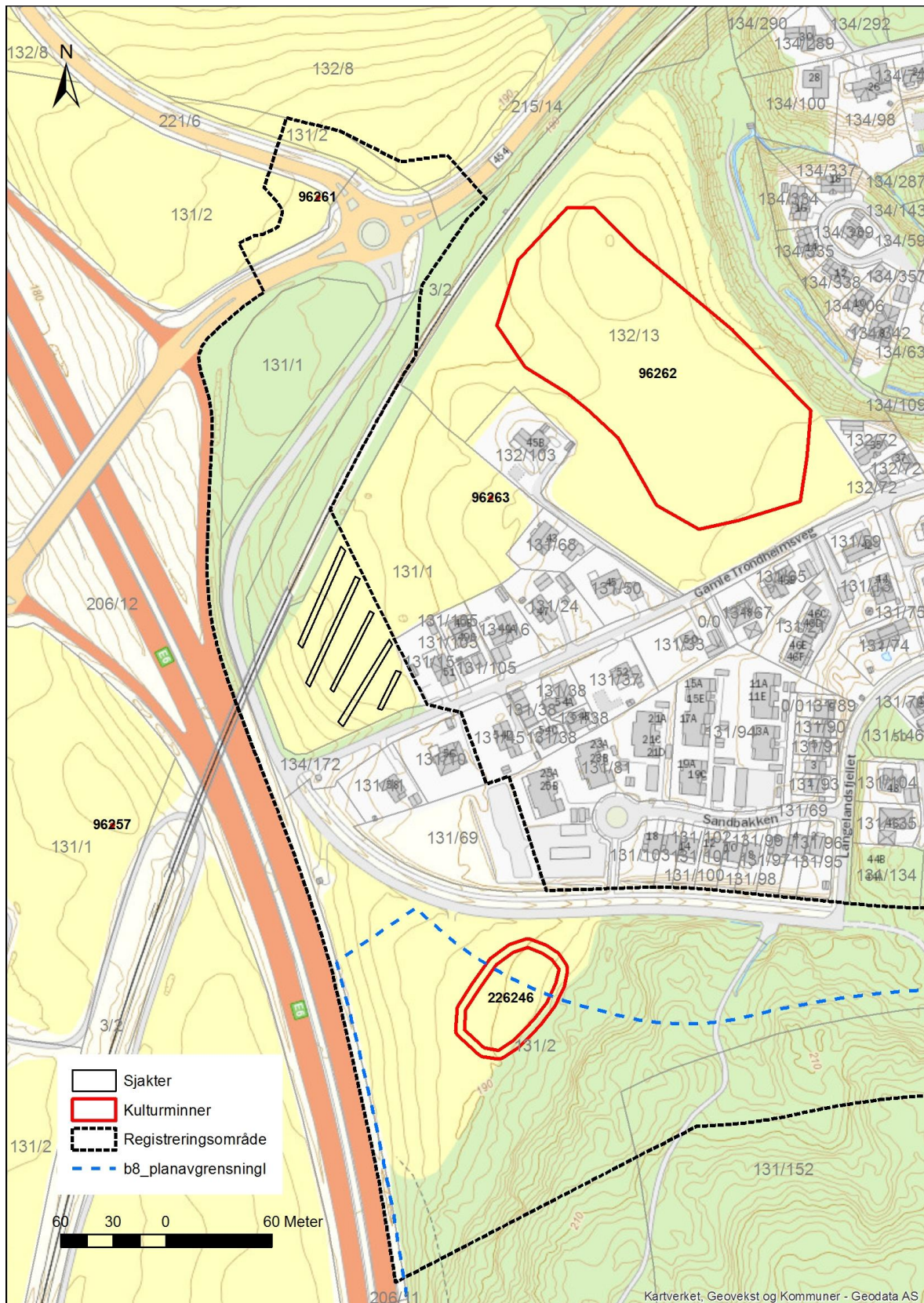
Maskinell sjakting

I dyrket mark er det vanlig å bruke gravemaskin for å søke etter strukturer skjult under matjorden. Man bruker skuffen som en høvel og skreller av matjorden for å avdekke forhistoriske lag og strukturer. Slike strukturer kan være bosetningsspor i form av kulturlag, tufter, stolpehull, veggrofter, kokegroper og ildsteder. Det kan være spor etter erverv i form av dyrkingslag, rydningsrøyser, geiler, steinstrenger, stakketufter, veifar, eller det kan være spor etter gravskikk i form av overpløyde gravhauger, røyser eller flatmarksgraver. Strukturene vil ofte skille seg fra matjord og undergrunn ved at de har annet fyll og konsistens. Ved stor tvil om strukturen er av forhistorisk art kan den snittes for å bekrefte eller avkrefte. Bredde på, og avstand mellom, sjakter blir bestemt av evaluering av undergrunn, prioriteringer og disponibel tid.

Undersøkelsen

Hele utmarksdelen ble overflateregistrert. I dyrket mark ble det maskinelt sjaktet. Det snødde tett da det skulle sjaktes, noe som vanskeliggjorde sjaktingen. Det var imidlertid ingen tele i bakken. Det ble gravd fem sjakter med 3 m bredde. Sjaktingen ble utført av Tommy Berggren i VG maskin.

³ Fjærestad, Kristin 2017: Registreringsrapport. Detaljregulering delfelt B8 Jessheim sørøst. Ullensaker kommune. Arkeologisk feltenhet, Akershus fylkeskommune. http://www.akershus.no/ansvarsomrader/kulturminner/kulturminner-i-akershus/ullensaker/?article_id=204974.

Kart 3: Sjakter i dyrket mark opp mot jernbanelinjen i nord. Merk plassering av automatisk fredet kulturminne ID226246 på gbnr. 131/2.

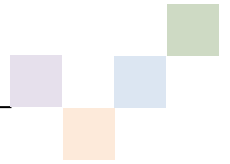

Foto 2: Sjakt med undergrunn av sand.

Konklusjon

Det ble ikke gjort funn av automatisk fredete kulturminner i løpet av registreringsprosjektet. Det var fra før påvist et automatisk fredet kulturminne, kokegroplokalitet ID226246, i planområdet.